

SLOVENSKI UČITELJ.

Glasilo
krščansko mislečih



učiteljev
in vzgojiteljev.

VERI, VZGOJI, POUKU.

IV. Letnik

V Ljubljani 1. aprila 1903.

Št. 7.

Pred učiteljskim shodom.

II.

Učiteljski shod se bo vršil v Ljubljani dne 8. aprila ob $\frac{1}{2}$ 10 uri v „Mestnem domu“ navzlic temu, da deželni zbor o veliki noči ne bo zboroval. Nam se ne zdi umevno, zakaj bi ne zborovali. Regulacija se ne more izvršiti „čez noč“. Za regulacijo je treba precej časa, pa je treba pridobiti za to idejo poslance in ljudstvo in najti vir, kjer se bo dobival denar. Naša preteklost naj nas uči. Ne bodimo optimisti. Treba bo še shodov, treba agitacije, predno se naši prošnji ustreže. Ne bodimo otroci, ki bi nas omamile blesteče fraze, vržene nam s premišljeno politično rafiniranostjo, brez resne volje pa tudi dostikrat brez potrebne moči dati to, kar se nam lahko miselno obeta. A udati se tudi ne smemo duhomorni resignaciji. Delati moramo. Prepričani bodimo, da prostovoljno in dragovoljno nam ne bo dal nihče ničesar. Vse kar želimo, kar potrebujemo, kar zaslužimo, si bomo morali šele priboriti. Krivično je to in žalostno, a resnično! Zato pa na delo, tovariši! Vse si priborimo, ako ne držimo rok križem, ako delamo, ako bomo pametni in previdni. Najboljša voditeljica nam bo lastna izkušnja, ki si jo bomo pridobili v bodočih dneh dela in boja: Vsi moramo sodelovati, sicer zvesti načelom, katera se nam zde najboljše, a složno delovati. Zato je treba prihiteti na prvi skupen

shod dne 8. aprila od vseh krajev naše lepe zemlje, da zastavimo vse moči za dosego naših gmotnih koristi.

Razpravljalo se bo samo o gmotnem položaju, o katerem bodo razpravljali od „Slov. učit. društva“ tovariš Gangl, od „Slomškove zveze“ tovariš Slapšak, od „Društva učiteljic“ gospdč. Zupančič in od nemških učiteljev tovariš Petsche.

Glasovalo se bo o predloženih resolucijah.

Pripravljalni odbor je objavil sledeči

p o z i v :

Vsak delavec je vreden svojega plačila. — To je star pregovor, ki se ga tudi držé vsi stanovi. Res so morali nekateri dolgo trkati, da se jim je odprlo in dalo, česar so zahtevali, a zgodilo se je vendarle. — Naš stan tudi trka in trka, a ne odpre se mu. Ne prosimo kot sitni berači, ampak prosimo pošteno zasluženega plačila za svoje koristno in pretežavno delovanje.

To svojo zahtevo hočemo o Veliki noči na ves glas javno povedati na

učiteljskem shodu v Ljubljani

vsem onim, ki so poklicani, da nam pomagajo. Shod bo popolnoma nepolitičen. Razpravljalo se bo le o našem gmotnem stanju, ki ga čuti vsak enako, bodisi katerekoli narodnosti ali stranke.

Da bo pa ta naš shod časten, je sveta dolžnost vsakega učitelja (učiteljice), da se ga gotovo udeleži.

Posebno pa pozivljamo slavna učiteljska društva, da delujejo z vso vnemo, ki jo stvar zasluži, pri svojih članih na to, da se udeleži shoda vse kranjsko učiteljstvo.

Na svidenje v polnem številu na shodu!

*Pripravljalni odbor
za sklicanje učiteljskega shoda.*

Bolezni organov za dihanje pri učiteljih.

Med mnogimi raznimi boleznimi, za katerimi učitelji trpé, zavzela je prvo in najbolj vidno mesto bolezen dihalnih organov. Grlo je glavno orodje učiteljevo; zato ni čuda, da najprej podleže škodljivim vplivom in postane nerabljivo. Zlasti so kronični katari grla učiteljem dobro znani, tako da še tolikraten obisk toplic ostane bez uspeha. Učitelj pride do prepričanja, da stori sebi, svoji družini in šoli veliko uslugo, ako pri vsem svojem navdušenju v šoli svoje grlo varuje, in da se s tem izogiba vsem škodljivim vplivom, ki provzročajo bolehanje.

V zdravniški čakalnici vidimo najčeseje bolnike, katerih posel je tak, da igra grlo pri njem glavno ulogo, kot n. pr. učitelje, pevce, duhovnike, častnike, dočim dobimo po drugih stanovih manj bolnikov te vrste. Pač ne moremo sklepati, da boleznih dihalnih organov v tem ali onem stanu ni, ker so boleznih sluzne kože povsod razširjene. Vendar niso vsi tako primorani brigati se za to, da bi se obvarovali tega zla. Gotovo pa je, da so učitelji in stanovi, ki smo jih našli, v tem oziru po številu presegli vse druge v boleznih.

Vzrok boleznih je na prvem mestu nagla izprememba temperature, ki provzroči najprej akutni in potem kronični katar. Ono pogostno prehajanje iz razgrete učilnice na hodnike, kjer je večinoma hlad in preprih, more biti za učitelja usodepolno, posebno če so njegovi dihalni organi občutljivi in nežni. — Da alkohol vpliva na obolenje sluzne kože goltanca in grla, nam dokazuje glas vsakega pijanca. — O pušenju tobaka so različni nazori. Morebiti tobak ni glavni vzrok katarja; a izkušnja uči, da postane tudi najmanjši katar vsled kajenja nevarnejši. — Na sluzno kožo grla vpliva tudi želodec, jeli zdrav ali bolan. Obilen užitek piva vpliva škodljivo na prebavne organe, posredno pa na grlo. Tako se pojasnjuje dobri vpliv navadnega zdravila za čiščenje pri akutnem katarju grla. — Posebno je treba paziti, da noge niso mokre, izogibati se je treba prašnih in zakajenih prostorov, čuvati se prepriha in vetra in prebiti kar največ časa v čistem, posebno v gozdnem zraku. V tem obstoji tudi zdravilna moč mnogih toplic, čeprav dober vpliv vrelcev ni zmiraj gotov.

Mnogo vzrokov boleznih dihalnih organov je v zvezi s šolskim delom, posebno s prostorom, ki se v njem dela. Največji neprijatelj učiteljevega grla je prah in suh ter topel zrak. Naj se še toliko čuva pri uporabi svojega glasu, vendar bo podlegel rednemu vplivu prahu, toplote in truda. Najslabša je kurjava z železnimi pečmi, ki učinijo, da je vzduh suh in pregret, dvigajo v zrak ves prah in na ta način najškodljiveje vplivajo na zdravje učiteljevo.

Nekateri zdravniki trdijo, da bi samo utrujenost grla ne povzročilo katarnega obolenja; to ima škodljiv in nagel učinek v suhem zraku, kot je pogosto pri učiteljih. Če se to dokaže, se morajo učitelji dvakrat bolj upirati taki škodljivi kurjavi. Železne peči se morajo v tem slučaju brezpogojno odpraviti in toliko prej, kolikor imajo že sicer nedostatkov.

Treba se je boriti v šoli proti vsake nečistoči. Prah, ki ga doma gospodinje in arhivarji po arhivah požirajo, ni niti od daleč to, kar je šolski prah. Treba je pogledati samo po šolskih omarah! V tem slučaju ga je najbolje pustiti pri miru in ga ne brisati z mesta, ker bi si znal poiskati drugo, še pripravnejše mesto — pluča učiteljeva. Z odpravo prahu gre težko; to ni mala stvar. Dosti povoljni uspehi — da bi se popolnoma odpravil ni govoriti — bi se mogli pričakovati, če bi se higijenične zahteve vsestransko proučavale in spoznavale, če bi vobče merodajni krogi bili uverjeni, da je šolski prah zelo, zelo škodljiv. Radi tega so nam zelo vseč moderne Retigove klopi, ki so tako urejene, da se ves pod more lepo očistiti. Velik del šolskega prahu se ne naredi v nekaj dneh, ampak vlega se po cele mesce, a klopi, deske in druge šolske stvari mu nudijo najpripravnejše mesto.

Ne moremo zahtevati, da bi se vsa učilnica vsak dan čistila, vendar bi bilo to potrebno vsaj dvakrat na teden. Potrebno je prati dno in ga često obrisati z mokro cunjo, vendar ne sme imeti razpok, da bi se prah po njih nabiral. Zato ga je treba pomazati s posebnim oljem, kakor se po nekaterih mestih tudi dela. Znano nam je, da potrošijo pri neki šoli nekoliko sto kronic za pranje in mazanje tal, ker je učiteljstvo to zahtevalo. To obeta lepe uspehe.

Amerikanci so na glasu zaradi mnogih znamenitosti, tudi radi kroničnega katarata, — pojav, ki je ameriške zdravnike privedel do resnega preiščevanja. Dr. Mackenzie pojasnjuje ta fakt z vplivom prahu: „Vsled malega prostora in neznatne naseljenosti so ulice po vaseh večinoma netlakovane. Po vaseh je vsled neprestanega prometa navadno še hujši prah kot po najbolj zapuščenih evropskih mestih v Španiji in na Turškem. Značaj prahu je različen. Po nekaterih krajih je iz drobnega peska, po mestih je pa sestavljen iz vseh mogočih odpadkov.“ Skoro po vseh velikih mestih ni zrak niti približno čist, kot je potrebno, zato si lahko pojasnimo veliko število kroničnih kataratov. Skušnja uči, da imajo mlinarji, kamenoseki, ogljarji i. t. d. redko kdaj kronična vnetja sluzne kože v grlu. Pri učiteljih je pa nevarnost toliko večja, kolikor so oni prisiljeni svoj organ še dalje truditi in dražiti, in sicer v prahu, ki je sam največ pripomogel k bolezni. Ta bolezen je toliko nevarnejša, kolikor dalje traje. Zato zopet rečem: Boj šolskem prahu!

„Zeitschrift für Schulgesundheitspflege.“

L I S T E K .

Črtice iz učiteljskega življenja.

II.

Se zdaj mi doné v ušesih tiste pikre besede, ki jih je govorila dama v železniškem kupeju: „Učitelj L. ni značaj. Sicer bi mi že davno plačal dolžnih pet forintov.“

Peljal sem se bil namreč preteklo jesen k nekemu tovarišu. V kupeju sta sedeli dve dami. Jaz sem se stisnil v kot in gledal skozi okno. Malo sem se zmenil za njune pogovore. — Slednjič pa nanese beseda na otroke in njih učitelje: Nehote se mi zbuči pozornost. Kajti v takih priložnostih se človek često nauči več, kakor iz knjig. Tu govori življenje.

Gospa kar ne more prehvaliti pred nekaj meseci došlega učitelja L. — „Ta vam umeje ravnati z otroci! Sam Bog ga nam je poslal. Da vam povem! Deček moj ima veselje za učenje naloge kakor še nikoli. In kako se ti umiva vsako jutro! Prav kakor vojak. Smejem se mu včasih, če me pride prosit, naj mu pogledam ušesa in vrat, ali so pač dovolj bela in čista. In zadnjič — na novo leto je bilo — ko pridem zarana iz cerkve, — me je že pričakoval v praznični obleki. Postavi se pred me, ravno kakor sveča,

se pokloni in mi pove pesmico — čestitko za novo leto. Prav tako tudi očetu. Vprašam, kdo ga je naučil. „Gospod učitelj. Rekli so, da moramo za novo leto očetu in materi povedati to pesmico!“ Tako mi je odgovoril!

„Res, ta učitelj L. je zlata vreden.“

„Ali je to tisti L., ki se je predlani tako bogato oženil?“

„Da, prav tisti.“

„Hm — za tega ne dam nič. On ni značaj. Sicer bi mi že davno plačal dolžnih pet forintov.“

„Kaj, dolžan vam je?“

„Da, kot abiturijentu sem mu jih posodila. Obljubil mi je, da jih vrne, kar najpreje. Sedaj je od tega že šest let. To je menda dovolj za tako majhno svotico.“

„Pet forintov? To je res prava malenkost!“

„Res! Pa prav zaradi tega mu zamerim. V malenkostih se spozna pravi značaj!“ — —

Sopotovalka je obmolknila. Ni vedela, kaj bi na to odgovorila.

Meni pa je bilo, kakor da mi je kdo meč zasadel v srce. Kakšen vtis prinese — ravnokar še za učitelja navdušena mati — od svojega potovanja na dom. Ali bo molčala? Izvestno ne. In učiteljev ugled, doslej tako čist, da, tako sijajen — bo otemnel, uničen bo. Kaj, ko zvedó nevoščljiva srca dobrodošlo novico? Povečali jo bodo. Le malo — in poreče kdo: „Učitelj L. kar tiči v dolgovi — če tudi bi jih lahko poravnal; lahkomiseln je, kakor sto drugih.“

Poln gnjeva in nevolje — gledam zopet skozi svoje okno tja doli v valove šumeče Save! Ko bi mi hoteli odnesti ta neljubi vtis! — Na koga se naj hudujem? Na nepremišljene besede moje sopotovalke? Da, tudi na lahkomiseln, neodpustljivo pozabljivost tovariša L., ki se je mojemu srcu vsled gospejine hvale nehote priljubil. Ko bi mu jo mogel razodeti, s pikro opazko vred! Le to sem si želel. Zato pa jih zapišem sedaj! Naj mi odpusti.

Težko pridobljeno zaupanje in spoštovanje — poruši često le majhna beseda. — Vzame ti jo malenkost! Sicer pa, ali so to res malenkosti?!

* * *

„Worry“ ali „worriment“ imenujejo v Ameriki neko posebno bolezen. Zasledili so jo med dijakinjami ondotnih vseučilišč.

„Worry“ pomeni po naše „mučenje samega sebe“. To besedo rabijo v ženskih dijaških krogih kot tehniški izraz za pretirano vestnost in natančnost pri študiranju. Vsled nje se dadó mlada bitja zasužnjiti po svojih dolžnostih često v toliki meri, da jamejo zbog tega duševno in telesno hirati.

Trdi se, da tičijo kalí omenjene bolezni v ženski naravi sploh. Ali je na tem kaj resnice — ne morem presoditi. Pač pa sem prepričan, da „worry“ ni ravno amerikanska specialiteta.

Tudi v Evropi jo nahajamo. Sicer menda ne tako pogosto kakor v Ameriki — epidemično se razvija le po ženskih vseučiliščih — pa imamo jo — in še celo pri nas na Slovenskem. Brez vsake zdravniške naobrazbe sem jo nekoč nedvomno konstatiral. —

Po šoli je bilo. Imel sem še nekaj opravka in se zamudim v svojem razredu. Pred odhodom še pogledam nehote v razred gospice —V—, ki je sicer že končala pouk pred jedno uro. Vrata so bila le prislonjena. Odprem jih. A, kaj vidim?!

— Tega prizora ne zabim nikdar. Vtisnil se mi je v srce — ne le v spomin.

Tik katedra, na stopnici je klečala učiteljica. Čelo je imela vprto na rob mize in z obema rokama si je zakrivala obraz. Na glas je ihtela. Med prsti pa so ji polzele obile solze in padale na tla. —

Nehoté se mi zasmili. Vprašati ne morem, zdelo se mi je, da bi bilo netaktno. — Tiho stopim torej iz sobe. Gospica je bila tako prevzeta svoje žalosti, da me ni opazila, kar mi je bilo ljubo.

Solze so često tudi brez pomena; a tokrat niso bile, gotovo ne. Stvar mi je vršala po glavi. Nisem si je vedel razložiti. Ali je bil to majhen prizor izza srčnih kulis? — Prevarana ljubezen? — Ne! Skoro sam bil prepričan, da ne! Poznam namreč značaj učiteljice — V—.

To ni sanjavo dekle, ki si svetle gradove zida v oblake, temveč zavedna duša, ki si ve realnega odgovora na vprašanje: „čemu sem na svetu?“ Najvišji vzor ji je, biti in postati učiteljica v najboljšem pomenu besede — izpopolniti se v svojem poklicu. —

Odkod torej ta pojav, znak velikega dušnega trpljenja — in kar tam v šolski sobi pred križem? Slučaj mi je prinesel odgovor.

Nekaj dnj pozneje najdem na njeni mizi šolski dnevnik. Pozabila ga je ondi. — V šolski dnevnik pogledati, to mi je gotovo dovoljeno. Odprem ga torej. —

Vestno izdelane učne slike, načrti za posamezne ure — risbe — opazke k posameznim šolskim dnevom. Čitam jih! Nekaj sem si zapomnil — četudi le v skrajnih potezah. Naj slovó, rešile so mi uganko.

„Kakšni so moji učenci? Namesto naprej — gre vedno le nazaj. Dan na dan bolj surovi! In mojim rokam so izročeni! Jaz imam torej odgovornost za nje! — Čitala sem, da so učenci zrealo učiteljevo! To je za me uničujoča sodba. —

Trudim se od zore do mraka, da izvršujem svoje dolžnosti, a vendar tako malo sadú! S kolikim veseljem sem pričela šolsko leto — in sedaj?!

Zaman se trudim! — Srečen človek, ki je v duhu reven — neveden, neomikan — ki ne pozna idealov — ki mu ne zahrepeni srce po njih — saj jih ne doseže nikdar, nikdar! —

Mili Bog — kolika nevhvaležnost! Odpusti mi! Daj mi le žarek sreče pri mojem poklicu, in z veseljem nosim svoj jarem spet naprej — navzgor po strmi poti premagovanja!“ — —

Tri dni pozneje bila je z rudečo tinto zabilježena notica:

„Mati B— pravi, da je njena deklica vsa izpremenjena, odkar pohaja moj razred. Zahvaljevala se mi je s solznimi očmi. —

Torej moje prizadevanje res ni zaman? O, današnji dan mi je prinesel radost za vso britkost, vso žalost preteklega meseca. Zdi se mi, da se je s tem solnčnim vtisom vrnilo vse veselje, ves pogum in mladostni ogenj, s katerim sem se lotila svojega poklica. O Bog, ljubi Bog, kako dober si!“

In datum istega dne, ki mi je bil prinesel zagonetko, je kazal naslednje vrstice v pripombi:

„Za popolnostjo stremim. — Moje polovičarstvo me stori nesrečno. Ali je res, kar pravi Spalding, da so le najboljši možje, najizvrstnejše žene sposobni za vzgojo mladine?!

Jaz—pa! — Vsaki dan zasledim novih pomanjkljivosti na sebi! Hrepenenje me vleče naprej — rada bi videla uspehe svojega truda, — svojega vzgojilnega upliva — in danes mi je kljuboval doslej najpokornejši učencec. —

Vzrok tičí v meni — to je gotovo. Da bi le vedela, v čem se mi je pobiljšati! Kam še pridem, če bo šlo tako naprej? —

Ali morda res dekle ni vstvarjeno za samostojnost? Sem li zgrešila svoj poklic? —

Omagam pod bremenom, ki je nosijo moje rame!“ — — — — —

Čital sem dovolj: Našel sem ključ svoji zagonetki, in ta je bil „worry.“ — Prevelika občutljivost in vestnost v poklicu — človeka uničí, še moža, kaj bi ne rahlo žensko prav. —

Odkod pa ta izvira? — Učiteljica — V — si je jemala premalo časa za telesni počitek in razvedrilo. Tudi to je potrebno, je celó naša sveta dolžnost. Eno ura izprehoda v krasni naravi, četrť urice razvedrila v družbi — to naj pride v dnevni program — in je nekako universalno sredstvo zoper — worry — ki često le izvira iz preutrujenih, zmučenih živcev. Ali nimam prav?



O dolgih zimskih večerih sem kaj rad posedal pri svoji materi tik gorke peči. Često mi je pripovedovala dogodke svojih mladih dni. S kolikim veseljem sem jo poslušal. Storila je to vedno s tako živo besedo in domišljijo, da sem se lahko popolnoma zamislil v njeno — že dolgo minulo mladost.

Iz njenega pripovedovanja sem tudi ujel marsikatero dobro misel, shranil marsikatero jedro. Včasih je bilo to jedro tudi pedagoške vrednosti.

Nekoč mi je mamica pripovedovala to-le: „Mnogo, mnogo veselih ur sem preživela kot gojenka v samostanu v Algersdorfu. (Solske sestro blizu Gradca.) Med najljubše štejem spomin na prihod novo imenovanega knezoškofa Zwerger-ja. To je bil praznik! Več tednov smo se ga veselili. Ves samostan je dobil svečano obleko. Kar so sestre zmogle cvetic in vencev — vse se je porabilo za dostojni nakit. Prišel je težko zaželjeni dan. Belo oblečeni smo stali otroci v veliki dvorani. Najpridnejša učenka je govorila pozdrav in izročila velik šopek krasnih cvetic — v znamenje naše udanosti in spoštovanja.

S prijaznimi besedami se knez zahvali in potem izroči častiti materi cel zavitek podobic — za vsacega otroka jedno. Nato je še pridejal šest velikih, prelepih slik brezmadežnega spočetja s pomenljivimi besedami:

„Te spomine pa, častita mati, sem prinesel za vaše najpridnejše gojenke. A posebno povdarjam, ne tistim, ki se odlikujejo v znanju vsled obilnih talentov — temveč najpokornejšim, najpridnejšim jih dajte. — Sicer pa — pokličite jih kar semkaj, da jih spoznam tudi jaz.

Prednica malo pomisli — pogleda na vrsto otrok — potem pa pokliče posamezne, da sprejmejo odlikovanje iz škofovih rok.

Z žarnimi obrazi so pristopile srečne deklice. In zadnja med njimi, revna deklica — dobro se spominjam, ni se lahko učila in bila vkljub velikemu naporu med zadnjimi — ko je bila ta poklicana, se otroci spogledamo. Častita mati pa reče: „Tukaj — Marjetica P. — sicer ima slabo glavico — a je nad vse pokoren, pobožen in priden otrok!“

Deklica stopi pred škofa; Bleda je bila kakor stena — in ko ji podobico pomolé — se spusti na kolena, oprime se z ročicama škofove roke — in na glas zajoče. —

Otroci nismo vedeli, kaj to pomeni. A knezoškof milo položé svojo desnico deklici na glavo in rekó z mehkim glasom: „Marjetica, le pridna in pokorna bodi, to ima večjo vrednost, kakor najsijajniši talent.“ — — —

— Zakaj se je deklica jokala? Kaj je čutilo srce ubozega otroka pri teh dobrotnih besedah?

Po materinem pripovedovanju se mi je zbudilo stotero misli.

Kaj, ali često ne dela tudi učitelj krivice svojim učencem, če sodi le po uspehih, a premalo gleda na voljo, na trud, če ne upošteva slaboumnosti?

Tonček je pohvaljen. Prinesel je bil nalogo, ki mu ni povzročila nikacega truda, toda Drejče je pisal s solzami — prinesel domov le „zd.“ ter bil vrhutega ostro grajan.

Ali se ne pripeti tako lahko, da tudi v šoli sodimo po istem merilu, kakor je ima moderni svet? Dobra volja, pošteno prizadevanje — duševne

vrline — vse to ne šteje nič — če se ne pokaže v bleščeči obliki sijajnega uspeha. — Naravno, umevno je sicer — ali je pa tudi pravično?

Koliko trpi nenadarjen človek že uprav zaradi svoje nenadarjenosti!

Lepo to posnamemo iz Grillparzerjevega „Spielmann-a.“ Pesnik se je tu tako globoko in živo zamislil v strah in plahoto nenadarjenega dečka, v vse njegove britkosti mladih let, v njegovo poznejšo nemilo osodo.

Nezabne so mi ure, ko nam je ravnatelj učiteljskega čital Spielmann-a! Poslušal sem z vsem srcem. Njegovo čitanje mi je prevzelo dušo. Še zdaj sem mu hvaležen za to. —

Vsled materinega pripovedovanja so se mi vnovič zbudili in pojavili vže davni spomini na to povest.

Proučeval sem odsihdob še skrbneje individualnost svojih učencev. S paznim očesom sem nadzoroval tudi samega sebe. Kolikrat sem se zalotil: Pohvala talentu — je izvirala iz mojega trenutnega zadovoljstva — graja pa — kolikokrat krivična — vsled moje nepotrpežljivosti.

In spet se mi je pojavil prizor — škof Zwerger in odlikovana, nenadarjena Marjetica. — S kako hvaležnim, presrečnim srcem se bo dekletce spominjalo onega dne — in blagega škofa!

Ali bi si jaz tudi ne želel, zapustiti enakega spomina svojim učencem?!

T.

Dopisi.

Z dežele. Ako je človek zakovan med hribe, ne zvé niti najvažnejših stvari tako hitro, kakor bi jih želel zvedeti. O nameravanem učiteljskem shodu bral sem že nekaj v predzadnji številki našega „Slovenskega učitelja“, iz zadnje številke pa sem zvedel, da se imenovani shod namerava sklicati na dan 8. aprila. Vsporeda temu shodu sicer še niste priobčili, vendar se mi zdi, da ta shod ne bo brezuspešen, ako se bo vršil res tako, kakor se obljublja, namreč brez vsake politične barve. Sicer je skoro neumljivo, kako bode moglo liberalno učiteljstvo prikriti in zatajiti svoje sovraštvo nasproti učiteljstvu katoliškega mišljenja združenemu v „Slovenski zvezi“, a upajmo, da vsaj tu, ko se gre za splošne koristi vsega učiteljstva na Kranjskem, ne bode kazalo svojega sovraštva. Marsikdo do sedaj ni zahajal rad k učiteljskim zborovanjem, ker se je bal zabavljic, katerih je včasih kar dežilo od nekaterih nestrpnih. Da, dogodilo se je celo, — ni še ravno dolgo

temu —, ko se nek tovariš nam nasprotnega mišljenja še po pogrebu tovariša, katerega smo malo prej spremili k zadnjemu počitku, ni znal toliko krotiti, da bi nas ne žalil radi našega mišljenja. Ker ste pa, g. urednik, v zadnji številki „Slovenskega učitelja“ zapisali besede: „Omogočen je složen nastop, ki je potreben“, menim, da se vam je od vodstva liberalnega učiteljstva dalo zagotovilo, da se učiteljstva našega mišljenja ne bo napadalo niti na shodu, niti po shodu. Upam pa tudi, da bo nasprotno učiteljstvo toliko značajno, da ne bo drugače ravnalo, kakor vam je njega vodstvo obljubilo. In v tej trdni nadi, da dne 8. aprila ne bode tarča, v katero bi streljal svoje strupene puščice vsakdo, komur bi se zljubilo, udeležilo se bo gotovo tudi učiteljstvo našega mišljenja v prav obilnem številu nameravanega shoda. Sicer je dne 8. aprila velika sreda in ta dan imajo učitelji-organisti popoldne že v cerkvi opravilo. Ker pa pri tem cerkvenem opra-

vilu organisti niso tako nujno potrebni, da bi se brez njih ne moglo izvršiti, pozivljam vse učiteljstvo našega mišljenja, da se tega shoda prav gotovo udeleži. Nikdo naj ne ostane doma! Nič naj nas ne zadržuje, da ne bi prišli na shod, ker tu se gre za koristi nas vseh! Naše geslo bodi: Dne 8. aprila vsi v Ljubljano.

Opomba uredništva. Ker je shod nepolitičen, zato je složen nastop omogočen. Vrh

tega zaupamo tudi g. predsedniku „Slov. učit. društva“, da bo vplival pomirjevalno med svojimi. So pa mogoči tudi insulti, ker so povsod posamezniki, katerim nedostaje olike in omike. Take reči se prezirajo, — ako se vidi, da so to izbruhi posameznikov, ako se pa s takimi stvarmi strinjajo potem vsi tako ali tako, je seveda drugače. — Mi se takih reči ne bojimo, in upamo, da se bo vršilo vse gladko, pa tudi kolegijalno, ako bodo hoteli, da še složno nastopamo. Ker je stvar važna, je treba, da pridemo vsi v Ljubljano.

Šolske vesti.

Razpisane učiteljske službe. Kranjsko. Na štirirazredni ljudski v D. M. v Polju je stalno oddati s pričetkom šolskega leta 1903/4 učno mesto s postavnimi prejemki samo za moške prosilce. Pravilno opremljene prošnje je poslati službenim potom do 15. aprila 1903 na c. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani. Na štirirazredni ljudski deški šoli v Kamniku je stalno oddati eno učno mesto s postavnimi prejemki s pričetkom šolskega leta 1903/4. Prednost imajo prosilci, ki so zmožni poučevati v risanju na obrtnonadaljevalni šoli. Prošnje, ki so bile vložene vsled razpisa z dne 17. septembra 1902, št. 687, obdržijo veljavnost tudi za nov razpis. Nove prošnje je poslati službenim potom do 15. aprila 1903 na c. kr. okrajni šolski svet v Kamniku. — Na dvorazrednici na Blokah je popolniti izpraznjeno nadučiteljsko mesto. Prošnje za to mesto so predpisanim potom vlagati do dne 17. aprila 1903. na c. kr. okrajni šolski svet v Logatcu. — Na prvo mestni deški šoli v Ljubljani je popolniti mesto nadučitelja-voditelja s postavnimi prejemki. Prošnje do 15. aprila na mestni šolski svet v Ljubljani. — Štajersko. Na trirazrednici v Globokem pri Brežicah sta dve učni mesti stalno popolniti (II. krajevni razred). Prošnje do

9. aprila na krajni šolski svet. — Na štirirazrednici pri sv. Lovrencu v Slovenskih goricah je definitivno namestiti služba učitelja oz. učiteljice (III. krajevni razred). Prošnje do 4. aprila na krajni šolski svet. — Primorsko. V šolskem okraju Sežanskem so razpisana ta-le mesta: 1. učiteljsko-voditeljska služba na enorazrednicah v Avberu, v Kobljeglavi, Štjaku in na Vojsčici; 2. služba učiteljice na trirazrednici v Nabrežini; 3. služba učiteljice rokodel. za šole v Nabrežini, Šempolaju in Mavhinjah proti letni nagradi od 520 K. S službama pod točkama 1. in 2. so spojeni prejemki, ustanovljeni v deželnih zakonih od dne 15. oktobra 1896. l. zak. in ukaz. št. 30 in od dne 6. oktobra 1900. l. zak. in ukaz. št. 26. Prosilci odnosno prosilke naj vložé svoje pravilno opremljene prošnje tekom šestih tednov po oglasu tega razpisa v uradnem listu na c. kr. okrajni šolski svet. C. kr. okrajni šolski svet Sežana, dne 8. marca 1903

Učiteljske vesti s Štajarskega. Nadučiteljem je imenovan gosp. Štefan Pilih iz Liboje za šolo pri Sv. Štefanu pri Šmarji. Učitelji so imenovani: za šolo pri Mariji Reki g. Avgust Canjki, za šolo v Poberšu gosp. Friderik Lidin e'gg, za šolo v Hrastniku suplent g.

Franc Lebar, za šolo na Vranskem pomožni učitelj iz Ljubljane g. Rudolf Vrabl. Učiteljicama ste imenovani gdč. Frančiška Tajnik za šolo v St. Petru v Savinjski dolini in za šolo v Gotovljah gdč. Marija Valenčak. Nadučiteljem v Št. Jurju ob južni železnici je imenovan g. Anton Sivka, nadučitelj pri Sv. Tomažu nad Veliko nedeljo. Učitelj oziroma učiteljica pri Mali Nedelji sta postala g. Fran in gospa Alojzija Cvetko, dosedaj oba pri Sv. Barbari v Halozah.

Učiteljske vesti s Koroškega. Imenovani so: učitelj J. Janc v Beljaku za nadučitelja v Vrbi; učitelj E. Sille v Škocijanu za nadučitelja na Domačalah; šolski vodja J. Laussegger na Golšovem za nadučitelja v Pokrčah.

Nov pokojninski zakon za učitelje je stopil v veljavo z novim letom v Bukovini. Najznamenitejše določbe so: 1) Službena doba se zniža od 40 na 35 let, a le za tiste, ki so s 35. letom h krati dosegli tudi 60. leto starosti. 2) Po preteklih desetih službenih letih, počenši z izpitom usposobljenosti, dobi vsaka učna moč 40 % svojega plačila, za vsako daljno službeno leto do 25. po 2 % in od 26. do 35. službenega leta po 3 % na zadnje prejemanje plače vračunši doklade. 3) Učiteljem (-icam) ki imajo najmanj 5, pa ne še 10 službenih let, in se morajo zaradi neozdravljive bolezni odpustiti iz službe ali postanejo sicer nesposobni, se prisodi penzija, ki bi jo imela po izvršenih desetih službenih letih — Pokojnina za vdove je vravnana na sledeči način: 1) Vdove podučiteljev in provizoričnih učiteljev dobivajo po 10 službenih letih 400 K,

po 20 letih 500 K. 2) Udove definitivnih učiteljev po 10 letih 600 K, po 20 letih 700 K, po 30 letih 800 K. 3) Udove definitivnih nadučiteljev in ravnateljev po 10 letih 600 K, po 15 letih 700 K, po 20 letih 800 K, po 30 letih 900 K. Poleg tega se vdovam učiteljev, ki že uživajo pokojninino, ista zviša za 25 % in najnižja pokojnina ne sme znašati manj kot 400 K. — Vzgojni prispevki za vsacega otroka znašajo $\frac{1}{5}$ pokojnine za vdovo, vendar svota teh prispevkov ne sme presegati svote vdovske pokojnine, in se izplačuje do izpolnjenega 24 leta event. do tistega časa, ko je otrok preskrbljen za življenje. — Vsaka vdova ima pravico do naturalnega stanovanja svojega moža še en četrt leta po njegovi smrti ali pa do primerne stanarine. Poleg tega dobi za pokritje bolniških in pogrebniških stroškov gotovo svoto.

Postopje idrijske realke se izroči letošnjo jesen ob pričetku šol. leta na slovesen način svojemu namenu. Takrat se otvori na tem zavodu tudi III. razred.

O reformah meščanskih šol je zborovala te dni na Dunaju enketa 8 deželnih šolskih nadzornikov in nekaterih ravnateljev meščanskih šol.

„Slovenska šolska Matica“ priredi v sredo, dné 8. aprila, t. l. ob 8. uri zvečer v mali dvorani Narodnega doma v Ljubljani predavanje g. ravnatelja Henrika Schreinerja o formalnih stopnjah. — Ker je postalo to vprašanje pri nas zadnji čas zelo pereče, je pričakovati obile udeležbe vseh interesiranih krogov.

Odbor.



Drobtine.

Prijazen svēt. Zadnji „Tovariš“ je prav „za lase“ privlekel v svoje predale „prelata“ Drozda in Mašek in to v članku, ki dokazuje potrebo, izboljšanja našega gmotnega položaja. Dokler imamo Koncilijo v Gradiški in so še nekateri drugi slučaji vsem v živem spominu, bi bilo pač previdno molčati o takih „prelatih“, ker smo v vedni nevarnosti, da nam kdo ne zabrusi v obraz našega „prelata“.

Postavna šolska doba je v raznih državah različna. Nemški list „Schulhaus“ priobčuje sledeči pregled: Od 5. do 12. leta Grško; od 5. do 16. leta: Angleško, Škotsko in Brunšvik; od 5. do 16. leta: Kanada-Ontario; od 6. do 9. leta: Rusko, Špansko, Portugalsko in Italija (nadaljev. pouk od 9. do 11. l.); od 6. do 12. leta: Luksemburg, Bolgarija, Ogersko (nadaljev. pouk od 12. do 14. l.), Guatemala, San Salvador, Belgija in Holandsko; od 6. do 13. leta: Francosko, Algir, Bavarsko, (nadaljev. pouk od 13. do 16. l.) in Srbsko; od 6. do 14. leta: Prusko, Badensko, Hensensko, Alzacija-Lorena, Bremen, Hamburg, Ljubek, Oldenburg, Mecklenburg-Schwerin, Mecklenburg-Strelitz, Reuss starejše in mlajše vrste, Saksonsko (nadaljevalni pouk od 14. do 16. l.), Sachsen-Koburg-Gotha, Sachsen-Meinigen, Sachsen-Weimar, Schwarzburg-Rudolstadt, Schwarzburg-Sondershausen, Avstrijsko, Irsko, večina severnih zedinjenih držav, Argentinja, Kostarika, Urugvaj, Južni Wales, Japonsko, Kvensland in Zahodna Avstralija; od 6. do 16. leta: Švica in nekatere severne zedinjene države; od 7. do 14. leta: Švedsko, Norveško, Wirttembergsko, Rumunsko, Brazilija, Kanada in Tasmanija; od 7. do 15. leta: Dansko; od 7. do 17. leta: Finsko; od 6. do 15. l.:

Viktorija, Južna Avstralija in Kitajsko (v državnih šolah).

Ogersko. Državni proračun za uk in bogočastje l. 1903. Finančni minister Lukacs je predložil ogrskemu državnemu zboru proračun, v katerem je odločeno za uk in bogočastje rednih stroškov 37,342.802 K, za 2,461.416 K, več nego lansko leto, izvenrednih pa a) tranzitornih 1,881.614 K (+126.161), b) investicija 4,704.020 (—1,648.480); rednih dohodkov 5,521.137 K (+106.724), izvenrednih dohodkov — K (—240.000). Od rednih izdatkov odpade. a) 204.431 K na višja učilišča, zlasti na budimpeštansko vseučilišče, za sistemiziranje osmerih rednih profesorjev —, obenem se odpravi deset izvenrednih profesorjev —, in za pomnoženje pomožnega osebja, dalje za vzdrževanje II. kirurškične in živčno-patološke klinike, in za pokritje nujnih izdatkov v drugih zavodih. b) Za srednje šole se zahteva 317.138 K več, ker se morajo dné I. kimovca preteklega leta sistemizirana mesta dopolniti za celo leto, dalje, ker zahteva razvoj poedinih zavodov pomnoženega učiteljskega osebja in materialnih potrebščin, slednjič, ker je bila nekaterim konfesionalnim srednjim šolam obljubljena pomoč povišana. c) Za ljudske šole je v proračunu navedena vsota 16,500.000 K, za 1,108.000 K več nego lansko leto. Od tega odpade na državne ljudske šole 534.000 K več, za komunalne in konfesionalne 110.000 K več, za meščanske šole 129.000 K več, za otroške vrtce pa 100.000 K več; ostala vsota je namenjena drugim svrham. d) Za strokovne šole je navedenih 46.325 K več, zlasti za šole za obrtne vajence in za višje trgovske šole. e) za zdravstvenopedagogiške šole se zahteva 53.225 K

več, da se pomore na naučnem polju tistim učencem, katerim niso čuti dosti razviti. *f)* za umetnost je odločenih 51.134 K več, da se dvigne umetnost in umetniška obrt, ter da se pomore takim šolam. *g)* Za muzeje, knjižnice in umetniške spomenike je namenjenih 81.048 K več za urejevanje provincijalnih muzejev, narodnega muzeja, deželne galerije slik in umetno-obrtnega muzeja *h)* Svota, ki je odločena za podporo bogoslužja, je za 600.000 K večja kakor lansko leto, da se uredé dohodki duhovnikov (350.000 K) in za podporo posameznih cerkvá. Pri izvenrednih stroških je uvrščena vsota, ki presega lansko za 126.161 K, namenjena zlasti za podporo konf. srednjim šolam, za prevajanje na madjarščino in za izdajanje grško-katoliškega obrednika v staroslovenskem jeziku. Pri naslovu za gospodarske šole (odsek poljedelstvo) in za razširjanje gospodarskih znanosti uvrščena je sicer manjša vsota, vendar pa je vsota v poslednjo svrhu povečana za 600.000 K. Obenem je odločenih 148.515 K za zidanje nove dekliške šole za domačo industrijo in 273.999 K za gradnjo nove gozdarske šole. Za obrtni in trgovski pouk je minister odločil v proračunu 48 707 K več kot lani. „Kršč. škola.“

Omejitev otroškega dela na Danskem. Novi danski zakon za tovarne omejuje natančno otroško delo. Gledé tega je kodanjski magistrat v sporazumu z ravnateljstvi šol izdal naredbo, po kateri se otroci, ki še niso dopolnili 12. leta, izključujejo od naslednjih opravil: 1.) od raznašanja mleka, kruha in časnikov obrtnikom; 2.) od postrežbe izvzemši dom pri kegljiščih, gostilnah, plesiščih, igriščih in streljiščih; 3.) od del pri izpraznjevanju posod s pivom in petrolejom; 4.) od pomoči pri trgovini, razun pri stariših.

— Od 12. leta do izpolnitve šolske dolžnosti se smejo samo po šest ur na dan pečati s kakim obrtom; k temu se šteje tudi polurni počitek, in samo od 6. ure zjutraj do 8. ure zvečer; za časa šolskega in birmskega pouka ne smejo imeti nikakega opravila, tudi ne poldrugo uro pred začetkom pouka, ravno tako tudi ob nedeljah in praznikih. — Predno se otrok loti kakega dela, se mora mojster prepričati iz zdravniškega spričevala, jeli je pri takem zdravju, da se more pripustiti k dotični obrti.

Otroška laž. Prva vzpodbuja, da se dete navadi resnicoljubnosti, je lastna resnicoljubnost in zaupljivost; druga pa, da se ne boji. Dalje mora vedeti, da se mu le dobro želi in da se dobro o njem misli. Dober vzgojitelj si ne sme nikdar misliti, da dete hoče lagati. Ako zapazi pri govorjenju kako neresnico, treba mu je reči: „Motiš se, dete; spomni se, to je bilo tako in tako. Gotovo si na to pozabilo.“ Tako dobi dete pogum popraviti svoje izpovedi. Vzajemna zaupljivost je najboljšo sredstvo proti otroški laži.

Kaj delajo otroci na Danskem ob praznikih (počitnicah). Vaščani pošiljajo svoje otroke ob počitnicah k meščanom, ti pa zopet svoje na deželo. Država dovoli za to prosto vožnjo, šole pa odpuščajo otroke po željah rodbin. Otroci potujejo sami. Vsak ima svoj list na prsih pritrjen. Če se izjemoma kdaj prigodi, da zablodijo, jih pogosté v najbližjem mestu. V vlaklu čakajo kmetje in kmetice potrpežljivo malih potnikov. Otrokom se posebej skrb, ki jo doma morebiti pogrešajo, zato se vračajo domov vedno z zboljšanim zdravjem. Meščani pa zopet razkažejo kmečkim otrokom spomenike, zanimivosti in okolico glavnega mesta. Kodanj pošilja vsako leto čez 10.000 otrok na deželo in jih ravno toliko tudi vzprejema. Tudi na Franco-

skem že mislijo vpeljati to hvalevredno navado.

Šolsko vprašanje na Ruskem. Ruski list „Novoje Vremja“ je nedavno o ureditvi šolstva v Rusiji objavil sledeči zanimivi članek, ki velja nekoliko tudi za naše razmere: „Mnogo se je govorilo, mnogo se je pisalo po dnevnem časopisu in po žurnalih o narodni izobrazbi, vendar je še jako daleč rešitev tega tako važnega vprašanja. V poslednjem času je ne gledé na časnikarske članke izšlo več posebnih brošur o tem vprašanju. Nekateri, in posebno posestniki kmetij in seljaki trdijo neprestano, da je podučevanje kmetov samo zato potrebno, da bi mogli lažje shajati pri svojem delu s pomočjo onega znanja, ki ga morejo v šoli dobiti, ter da se oprosté mnogih neumnih predsodkov. Drugi pa zastavljajo v izobrazovanju drugačen cilj, in po njih mnenju naj bi bile šole občnega značaja, in naj bi deco pripravljale na mestne, potem za srednje in višje šole. Ko slišimo in spoznamo mišljenje onih „priprostih“ ljudi, moramo priznati, da se oni veliko bolj zanimajo za to vprašanje kot mi meščani, ki to vprašanje razpravljamo z našega stališča. Mi se neprestano potegujemo za nekako „občno“ šolo. Mi iščemo celo lestvico šol, oni pa zahtevajo od vaških šol, da jim pomorejo do tega, da bi z večjo koristjo opravljali svoje delo, ter si tako izboljšali svoje stanje. Oni pravijo: „Vi nam dajete šole, da izobrazite mestne prebivalce, da odpomorete njihovemu neznanju; mi pa dobivamo šole, ki v rezultatu učinijo to, da vaška deca po njih zvršitvi teži in beži iz sela, ker nimajo kje uporabiti svojega znanja. Izšolani bežé v mesta, sela pa ostanejo kot preje v temi in neznanju.“ Take pritožbe se čujejo pogostoma. In ali niso umestne in resnične? Mar ne vidimo povsod — kar dokazujejo

tudi statistični podatki — da pismenost (znanje branja in pisanja) pokazuje velike uspehe, da pa vaščani pri vsem tem ostanejo nevedni. Pismenost se pri njih ali pozablja ali pa odpravi ljudi iz vasi v mesta za poslom. Očitno je, da mora tičati neka nesrečna napaka v uredbi celega šolstva. In ako hočemo te pogreške poiskati, jih ne bo težko najti. Kdo in kje sestavlja programe za učenje po vaških šolah? Meščani, sedeči v svojih pisarnah, ki ne poznajo kmetiskih razmer. Ti rešujejo vprašanje, čemu in kako naj se uči vaška deca in se ne morejo otresti svojih nazorov, da ne bi dali narodu tega, kar smatrajo za srečo svoje dece, ki jo pripravljajo in vzgojujejo pred vsem za uradnike. Pazite, prosim vas, kako se mi brigamo za šolanje vaške dece. Vzemite le v roke katerikoli abecednik, pa bodele dobili precej na prvi strani dosti izbranih reči, ki so vaški deci popolnoma nerazumljive in neznane. Otrok si takoj začne vtepati v glavo reči kot: divan itd. Take stvari so mu popolnoma neznane, ne more si predstavljati, čemu jih ljudje rabijo. Ko pozneje začne čitati pregovore v svojih knjigah, naleti na tuje in nepoznane reči. Zapamtivanje raznih nazivov primora deco, da napenja svoj um ter tako popolnoma brez cilja slabi že sicer slabe umske moči. Radi tega postaja deca malomarna in razdražljiva. Prav tako je pri nadaljnem izobraževanju, pri čitanju pripovedek in različnih sestavkov, pri računanju, pri učenju stihov — vaška deca se uči nekaj čisto nerazumljivega, nekaj, kar ni v soglasju z njenim običajnim življenjem. Deca čuti in ima čisto malo nagnenja do učenja radi poslov in opravkov njihovih starišev in njihove okolice. Kot posledica takega učenja se javlja ali mržnja do učenja vobče, ali pa mržnja do vse te uredbe, ki — kakor se ji zdi — ne zasluži učenja, pojavlja se pa tudi mržnja do onih, ki

jih učé. Otroci postajajo flegmatični, očetje se pa jezé in hudujejo nad šolo in učitelji. Ako k vsemu temu pristavimo še to, da morajo revni otroci tudi v grdem vremenu slabo oblečeni nekaj ur daleč hoditi v šolo, in da poleg tega stariši sami plačujejo za vzdrževanje šol, tedaj se nam ne bo zdelo čudno, da po kmetiških pokrajinah šole ne uživajo simpatij meščanov, in da se mnogi kmetje skeptično izražajo o šolskem poučevanju. Stvar ne sme več tako dalje iti na ta način, tudi saj ni potreba. Ureditelji narodnega šolstva se morajo bolj ozirati na vaško življenje in na njegove potrebe. Mi se radi postavljamo, da vodimo narod k prosveti, a te prosvete nikjer ne vidimo, ker ne vtopimo duše v to sveto delo. Govorimo, da delamo humanno, a postopamo neusmiljeno. Največji greh je spraviti človeka iz njegovega obzorja, ter ga prepustiti slepi sreči. „Delaj, čuti, delaj! Mi smo jih naučili raznih nepojmljivih reči kot n. pr. stihov, zdaj boš pa razumel, kako je treba obdelovati zemljo. Če nočeš orati, pa pojdi v mesto v tvornico ali za kavarniškega lakaja.“ To je morala, ki se z njo vodimo za nos, šireči izobrazbo. Gotovo je, da ima šola vršiti v Rusiji veliko delo, prišel bo čas, ko bomo uvideli, da je vaško dete treba poučevati nekoliko priprosteje. Pred vsem mu je prijetneje čitati besede: sekira, ročica, plug, kot brz spočetka se učiti nepotrebnih nazivov. Gotovo mu bo razumljiveje pripovedovanje, kako se pri boljšem oranju doseže boljši pridelek, ali kako je treba negovati sadno drevje. Ko pride domov bo očetu pripovedovalo, kar se je v šoli naučilo. Oče se bo na ta način nehote pobrigal za učenje svojega sina. Zdaj pa gleda na učenje svojega otroka, kot na nekako „komedijo“. — Mi hočemo primorati vaše otroke, da se učé tega, kar je nam samim potrebno, dolžni smo pa,

da jih naučimo tega, kar je njim potrebno. Ali mi tega ne vemo, zato hočemo sami sebe prepričati, da je za srečo naroda potreben „občni“ program. V občnem programu vidimo svet, pri stvari sami pa, ustvarjajoči ta občni program, vgapamo svoji lenobi, svojemu nepoznanju narodnih potreb. Formalno postopanje proti vaškim šolam nam kaže popolno odtujenost naše inteligence do naroda, pa tudi naše uprave. Tudi ta nima narodu blizo stoječih organov. Radi tega se programi narodnih šol pretresajo v mestih, ne pa v vašeh, kjer se tudi nabajajo ljudje, ki so bližje poljedelcem, kot člani okrožnih in gubernijskih zemstev *) in šolski nadzorniki, ki so prišli od drugod. Teh pogreškov niso krivi toliko ljudje, ampak nepravilno razdeljeno delo pri nepopolni državni organizaciji. — Zgradba državne uprave ima krov, to je gubernijsko zemstvo; ima zidove, to je okrožno zemstvo, fundamenta pa ne vidimo. Fundament državne zgradbe mora biti krajno vaško zemstvo, najsi bi to že bila župnija, okraj ali kaka druga administrativna jednota. Te pa ni. Da bi se narodovo izobraževanje vršilo ne samo po statističnih podatkih, ampak tudi stvarno, zato je pred vsem potrebno začeti graditi temelj državni upravi.“ „Prosveta.“

Šolstvo na Ruskem. Svetovna razstava, ki se je vršila l. 1900 v Parizu, je pokazala napredek, ki so ga dosegli na Ruskem pri poučevanju v ruskih narodnih šolah. Že kakih petnajst let se javi veliko zanimanje za narodno prosveto, ustanavljajo se šole tudi v najbolj oddaljenih gubernijah; zdi se, kot bi bili previdni in pametni duhovi te obsežne države prišli do prepričanja, da je po osvoboditvi iz telesnega robstva treba narod dvigniti tudi v nravnem oziru, in sicer potom pouka. Sicer še ni prišla doba, da bi bil

*) Zemstvo, odbor (zastop) je samoupravna in administrativna jednota.

reden obvezen pouk, vendar se že javi od onih dob napredek, ko je v neki guberniji sredi Ruske neki plemič, čegar naloga je bila mužike privedi do tega, da bi svoje otroke pošiljali v šolo, zapisal nekako cinično te besede: „Ko sem pričel svoje delo, je obiskovalo šolo kakih 200 otrok, odkar sem pa tu, se je njih število znatno zmanjšalo. Le radostno moramo pozdravljati gibanje, da bi se Rusija oprostila teh pogubonosnih tradicij in ukoreninjenega nazadnjaštva.“ Sedanji pokret za povzdigo izobrazbe ruskega naroda ima že uradni značaj; na čelu mu stoji vlada, ministrstvo za občni pouk, v drugi vrsti po provincijah pa „zemstva“, samostojni krajevni odbori z deloma lastno samoupravo. Inicijativa k temu je pa prišla od drugod. Dolgo let je bila glavna zasluga zasebnih društev ali pa navdušenih posameznikov, da so se ustanavljala učilišča za širjenje prosvete med ljudstvom. Apostolom duševnega prosvitljenja se je bilo treba spočetka bojevati s tisočerinimi ugovori in zaprekami. Naposled je pa vendar zmagalo potrpljenje, in sedaj se že približuje čas žetve, ki je vzrasla iz dobrega semena, zasejanega v neprijazni dobi. Medtem, ko so našli v letu 1864. na Ruskem uradno 3182 šol, bilo jih je prvega prosinca leta 1889. 78.669 in od tega časa se je njih število še pomnožilo. V teh številih pa niso vračunjene šole zasebnih društev. Kot posledica tega naglega in značilnega razvoja pri poučevanju na narodnih šolah se je razvila na Ruskem precejšnja pedagoška literatura. Izdali so številne učne pripomočke; poučne metode so se pomnožile. Sam Tolstoj je prispeval k temu s tem, da je spisal razna dela, namenjena za šolo na Jasni Poljani. Končno pa izhajajo na Ruskem kot pri nas in po drugih državah pedagoški časopisi i za učitelje i za učence. „Vich. Lysty.“

Koroško učiteljstvo. Dne 1. januarja t. l. je bilo na koroških javnih šolah brez katehetov in učiteljic ženskih ročnih del 865 učnih moči. V I. plač. razredu je bilo 136, v II. 204 in v III. 340 definitivnih učnih oseb. Izmed 30 definitivnih meščanskih učiteljev jih je bilo 12 v I. in 18 v II. plačilnem razredu. Provizorično nastavljenih učnih moči je bilo 155, med njimi 5 s sposobnostnim izpitom, 140 podučiteljev in podučiteljic z zrelostnim izpitom in 10 pomož. učiteljev, med njimi 6 brez vsake formalne sposobnosti.

Za izboljšanje plač na Francoskem je izdal francoski naučni min 3,184.000 fr. S tem pa so se izboljšale le plače nestalnih učiteljev zadnjega plačilnega razreda, katerih je pa do 40.000. Vsakemu teh se je povišala plača za 100 frankov. O izboljšanju v višjih plačilnih razredih se vrše še poganjanja v ministerstvu.

Sedem zapovedi za otroke. Kakor je razvidno iz poročila dnevnika „Ethische Kultur“, ukazujejo v laškem mestu Reggio Emilia, čegar uprava je v rokah socijalistov, šolskim otrokom, da se morajo učiti te-le zapovedi na pamet: 1. Ljubi svoje součence, kajti oni so pozneje v življenju drugovi tvojega opravila. 2. Ljubi vedo, hrano duha; bodi svojim učiteljem tudi hvaležen kakor očetu in materi. 3. Porabi vsak dan svojega življenja za dobro in koristno delo, sej seme dobrega. 4. Časti dobre može in žene; spoštuj vse ljudi kakor sebi enake; ne padaj na kolena pred nikomer. 5. Ne bodi nikomur nevoščljiv, ne žali nikogar. Ne poznaj maščevanja; čislaj svoje pravice in ne trpi zaničevanja. 6. Ne bodi strahopetljiv, pomagaj slabemu, časti in ljubi pravičnost. 7. Misli na to, da je vse dobro na svetu produkt dela; kdor dobro na svetu uživa, ne da bi bil delal, ogoljufa pridnega za njegove pravice.

Samouprava učencev v šoli je po vseh državah severnoameriških že zelo popularna. To je zistem vzgoje, ki prepušča v šoli skoro vso disciplino v roke otrok; učitelj sam se prav malo vtika vmes. Otroci si volijo svoje nadzornike, sestavljajo sodne dvore, pazijo na red in določujejo kazni, njihovi vladi se mnogo radovoljnejše pokore kot drugi moči n. pr. učiteljevi. Pri tem se ne gre za to, da bi vzgojili vzorne podanike države, ampak vzorne občane republike. v kateri ves narod ne izpolnjuje samo postav, ampak jih tudi daje. Prijatelji te vrste vzgoje pravijo, da je velikega pomena ne le za narod kot celoto, ampak za razvitek najboljših lastnosti vsakega otroka.

O koedukaciji ali o skupni vzgoji dečkov in deklic je nedavno predavala v varšavskem higijeničnem društvu gospa T. Menczowska. Po poročilu v „Lid. N.“ je govorila: Ker se ta novi tip šole bolj in bolj širi, je treba konstatirati, kak pomen ima koedukacija v pedagogičnem oziru. Skušeni pedagogi se strinjajo v misli, da je v interesu družinske vzgoje, če se dečki in deklice skupaj poučujejo. Mešana šola ne odvrča žen od drugih prirojenih dolžnosti, ampak to povzroča ekonomični oziri in potreba zaslužka. Napredek je boljši pri deklicah nego pri dečkih. Opiraje se na skušnjo, se skušeni pedagogi ne boje, da bi otroci zgubili karakterične poteze svojega značaja, ampak opozarjajo na to, da so deklice v mešanih šolah kolj odkritosrčne. Da bi

mešana šola škodovala morali, kot protivniki trdijo, ni res, kajti tu govore, fakta in skušnja v prospeh šole. Vsi praktični pedagogi so prepričani, da je občevanje otrok na mešanih šolah odkritosrčno, dobro in kolegijalno. Pestalozzi in drugi niso bili prijatelji delitve otrok po spolu. Vich. Lysty.

Dva milijona kron za učiteljsko deco. Dne 18. svečana je umrl v Budimpešti daleč na okoli znani stavbeni podjetnik Ignacij vitez Weichselmann, 74 let star; ta je prišel v sedemdesetih letih iz pruske Šlezije v Budimpešto, kjer je zgradil nebroj hiš, palač in javnih zgradb. Ta tujec, ki je v Budimpešti na Ogrskem našel svojo novo domovino, si je na dostojen, lep način pridobil tudi njeno ljubezen. Ravno čitamo po listih, da je ta človekoljub nekoliko dni pred svojo smrtjo prijateljem izročil svoje denarne listine, z dodatkom, da naj jih po njegovi smrti izročé ministru za prosveto. Pokojnik odrejuje, da se ima svota treh milijonov in štiristo tisoč kron, ki jih je imel naložene pri neki banki, izročiti ministru za nauk in bogočastje z naročilom, naj se dva milijona porabita za sirote učiteljske dece, ostalo pa naj dobi zavod za slepce.

Pripravjalnica za srednje šole. Občinski zastop v Idriji je v svoji seji dne 17. marca t. l. sklenil, s prihodnjim šolskim letom otvoriti posebno pripravjalnico, v kateri se bodo učenci pripravljali za vsprejem v tuk. občinsko realko.

„Slovenski učitelj“ izhaja dvakrat na mesec (1. in 15.).

Cena mu je na leto 5 K, na pol leta 2 K 50 h.

Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren: Ivan Rakovec.

Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani.
